

Prezenta lucrare conține _____ pagini

**EVALUAREA NAȚIONALĂ PENTRU
ABSOLVENTII CLASEI a VIII-a**

Anul școlar 2023 – 2024

Limba și literatura rromani maternă

Numele: .....
Initiala prenumelui tatălui: .....
Prenumele: .....
Școala de proveniență: .....
Centrul de examen: .....
Localitatea: .....
Județul: .....

Nume și prenume asistent	Semnătura

A	COMISIA DE EVALUARE	NOTA (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNAȚURA
EVALUATOR I				
EVALUATOR II				
EVALUATOR III				
EVALUATOR IV				
NOTA FINALĂ				

B	COMISIA DE EVALUARE	NOTA (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNAȚURA
EVALUATOR I				
EVALUATOR II				
EVALUATOR III				
EVALUATOR IV				
NOTA FINALĂ				

C	COMISIA DE EVALUARE	NOTA (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNAȚURA
EVALUATOR I				
EVALUATOR II				
EVALUATOR III				
EVALUATOR IV				
NOTA FINALĂ				

- **Toate subiectele sunt obligatorii.**
- **Se acordă zece puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de două ore.**

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Del pes o tèksto:

Sar si o nasulipen

Murro kak si but phuro. Les si les oxtoardeś thaj panž berša thaj, butivar, rătăθe, bešel thaj phenel amenqe, le nepoturenqe, po jekh paramiči anθar lesqo ternipen.

Phenava vi tumenqe jekh paramiči, te dikhen vi tume, sar, butivar, o Nasulipen, savo kamas te keras les averesqe, *iril pes karing amenθe!*

Amenθe, anθ-o amaro gav, sas jekh barvalo rrom, saves sas les jekh kòrkorro čhavo. O rrom kamelas but pesqe čhaves ke sas but godäver, šukar thaj but prinžardo bašavno anθar o akordiōno. Kana o čhavo kerdăs biš thaj trin berša, sar avelas khore, p-o drom, phaglăs pes o vurdon thaj o čhavo pelăs tele thaj mulăs.

Ande les khore e rroma thaj, sar či sas *sastări* anθ-o gav, *dikhline* les savorre aj phende ke si mulo, thaj *praxosarde les*. But dukh thaj but asvină sas atùnč pesqe daden. Kana von praxosarde les, *thovdine* pašal lesθe vi o akordiōno vi jekh šukar sumnakutni bricāra thaj vi trin bare angrustika p-e lesqe naja.

Rătăθe, palal o praxomos, duj čora anθar o gav, so godisaren thaj vakăren pen von, te žan te putaren o *limori* thaj te lien o akordiōno vi le sumnakutne angrustă, ke, dikh, vi kadja, phenenas von, so te kerel o mulo lenča?

K-o maškar e rătăqo, žan e čora te xunaven i xiv, putaren e *mulesqo moxton* thaj so te dikhen? Vazdel pes o mulo thaj pučhel len:

- So si khate, phralalen, kaj sem me?

E čora but *darajnile* thaj, phares, izdrajindoj, xuten anθar i xiv thaj našen. O čhavo - savo či sas, čačes, mulo, aj sas anθ-jekh *kliniko meripen* - inklisto thaj gelăs pesqe khore.

But vaxt pal' kodoja, o dad, but lošalo, rodăs e čoren te naisarel lenqe, tha' khonik či maj žanglăs nič na maj šundăs khanč lenθar...

Akana, o pučhipen si: Sas lačhes so kerde e duj čora?

(palal o Župter Borkoj)

Xramosar o amboldipen ka-o svàko mangipen, dikhindoj o dino tèksto kaθar o jekhto subijèkto.

1. Xramosar, andar o dino dikcionarosqo artikulo, o sènso andar i avutni fràza vaś o alav „bešel”: „Murro kak bešel thaj phenel amenqe, le nepoturenqe, po jekh paramìći.” **2 pùnkturnă**

bešel vb, I. a sta. *bešlem so bešlem* (eu am stat ce-am sta) II. a locui. *bistardem kon bešel kothe* (eu) am uitat cine locuiește acolo.

2. O čavo mulás kana kerdăs ...

- a. biš thaj jekh berša.
- b. biš thaj trin berša.
- c. dušutrin berša.
- d. trin berša.

2 pùnkturnă

O lačho amboldipen si ka-i grafèma .

3. And-o gav na sas ...

- a. siklárno.
- b. bikinitori.
- c. sastárno.
- d. rašaj.

2 pùnkturnă

O lačho amboldipen si ka-i grafèma .

4. Xramosar p-o telutno than savo si o tìtulo e tekstosqo. Čaćar tiro amboldipen xramosarindoj duj informàcie andar o dino tèksto.

4 pùnkturnă

5. Xramosar „X” palal svàko enùnco kaj te sikaves kana si ćačes vaj na, dikhindoj e informacie andar o dino tèksto.

6 pùktură

O enùnco	Si ćačes	Na si ćaces
a. Le phure kakos si les oxtoardeś thaj panž berša.		
b. And-o gav ȝivelas jekh barvalo rrom kaj sas les duj ćhave.		
c. Sar avelas khore, p-o drom, phaglăs pes o vurdon thaj o ćhavo pelăs tele thaj mulăs.		
d. Kana von praxosarde le ćhaves, thovdine pašal lesθe but love.		
e. K-o maškar e rätäqo, e ćora xunavde i xïv thaj putarde e mulesqo moxton.		
f. O ćhavo ći sas, ćačes, mulo, vov sas anθ-jekh klîniko meripen.		

6. Vakär, and-e 50 – 80 alava, **palal sosθar na trebal te keras nasulipen.**

6 pùktură

---

7. O Dinu thaj i Ana vakären palal o pučhipen: „Sas lačhes vaj na so kerde le duj ćora?”

O Dinu: *Me phenav so sas lačhes so kerde le ćora. Von skäpisarde le ćhaves kaθar o meripen!*

I Ana: *Me phenav so na kerde mišto so kerde. Von kamle te ćoren e mulesqe bută!*

Xramosar jekh tèksto and-e 60 – 100 alava, and-o savo te xramosaras so tu patăs palal o phenipen le duje ȝenenqo (o Dinu thaj i Ana).

8 pùktură

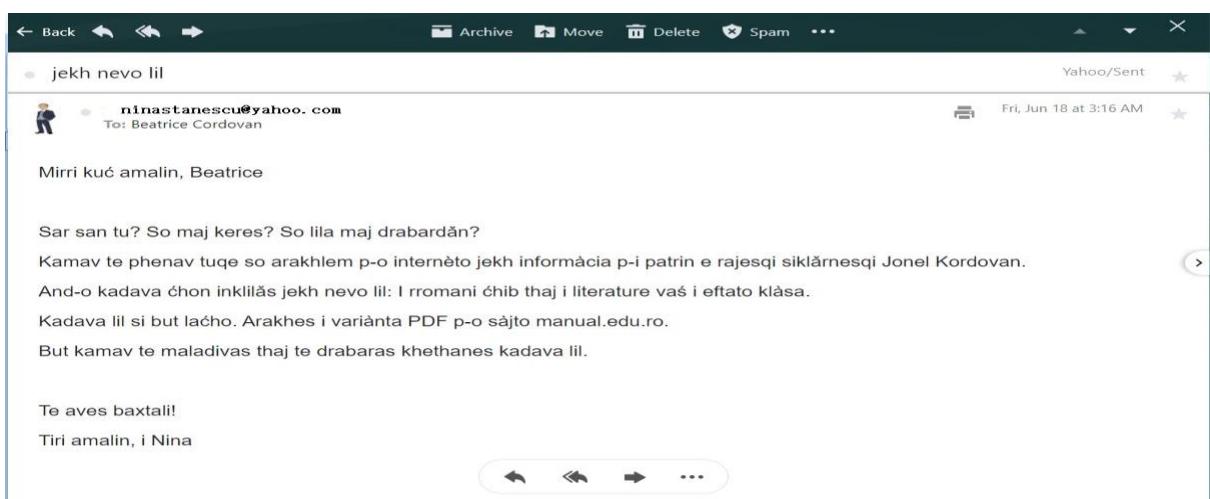

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Del pes o tèksto:

jekh nevo lil

ninastanescu@yahoo.com
To: Beatrice Cordovan

Fri, Jun 18 at 3:16 AM

Mirri kuć amalin, Beatrice

Sar san tu? So maj keres? So lila maj drabardān?

Kamav te phenav tuqe so arakhlem p-o internēto jekh informácia p-i patrin e rajesqi siklärnesqi Jonel Kordovan.

And-o kadava čhon inkilās jekh nevo lil: I rromani čhib thaj i literatúre vaš i eftato klása.

Kadava lil si but lačho. Arakħes i variānta PDF p-o sájto manual.edu.ro.

But kamav te maladivas thaj te drabar as khethanes kadava lil.

Te aves baxtali!

Tiri amalin, i Nina

Xramosar o amboldipen ka-o svàko mangipen, dikhindoj o dino tèksto kaθar o dujto subijekto.

1. Si štar silàbe and-o alav ...

- a. baxtali
- b. kamav
- c. maladivas
- d. aves

2 pùktură

O lačho amboldipen si ka-i grafèma

2. O alav telal savo si cirdini jekh lìnia andar o enùnco: „Kamav te phenav tuqe ...” si

- a. substantivo/ navni.
- b. pronòmbro/ sarnavni.
- c. vèrbo/ kernavni.
- d. adžektivo/ pašnavni.

2 pùktură

O lačho amboldipen si ka-i grafèma

3. O vèrbo telal savo si cirdini jekh lìnia andar o enùnco: „And-o kadava chon inklilás jekh nevo lil” si ka-o vaxt ...

- a. akanutno.
- b. avutno.
- c. nakhlo vaxt.
- d. imperfèkto.

2 pùktură

O lačho amboldipen si ka-i grafèma

4. I Beatrice xramosarel palpale jekh mesàžo pesqe amalinäqe, la Ninaqe. Xramosar, maj tele, and-e čuće thana, e trebutne alava palal sar mangel pes and-e parantèze.

4 pùktură

Kuć Nina,

But nais _____ (***tu, ka o kèzo dativo***) vaś kadaja importànto informacia. Me rodem thaj _____ (***arakhel, o indikatìvo módo, o nakhlo vaxt***) o lil p-o internèto. Drabardem andar lesθe varesode šukar poezie thaj naratìvo tèkstură.

Kana dikhas amen kamav te drabaras khethanes andar lesθe. So mišto si so _____ (***ame, o lokatìvo kèzo***) and-i Rumùnia si amen but lila and-i rromani čhib.

But ažukerav _____ (***dikhel, o konžunktìvo módo***) amen!

Tiri amalin, i Beatrice

5. Ker jekh propozicia and-i savi o alav „nasulipen” te avel ka-o kèzo nominativo.

4 pùktură

- 6.** Ker jekh fràza andar trin propozicìe and-i savi e predikàtură te aven e vèrbură „*ȝal*”, „*kinel*” thaj „*anel*”.

4 pùktură

- 7.** O telutno tèksto si lino palal o internèto. Anda lesθe si vortografiaqe thaj punktuaciaqe dośa. Lačhar o tèksto, xramosarindoj les lačhes pa-o telutno than.

4 pùktură

O čib si o maj importànto elemènto kaj del amenqo i rromani identitèta. Ame trebal te vakären thaj te drabaras sa o vaxt rromanes! Te na mukhas amaro čib te merel!

- 8.** Ker jekh tèksto, andar 40–70 alava, and-o savo te sikaves „**sosθar si importànto te avel amen lila and-i rromani čib?**”.

8 pùktură

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

Del pes o tèksto:

I ČHIB RROMANI

1. Amari chib rromani

Si li jekh gugli gili!

Si li i čhib gilabadi,

Gilabadi anθar o gi.

2. Si li sumnakaj or kham,

Si li i čhib so maj šukar!

Jekh awgin so maj gugli!

Jekh rajni so maj lačhi!

3. Kon *del lav* rromano

Si les o tràjo sar jekh suno!

Anda-l sawore khera,

Anda-l sawore fòrură

Sawore te akharen

Ke mukhle amen le gaže

Te das dùma vi ame!

(Palal i Nikolèta Ćuràru)

Drabar i poezia thaj arakh o amboldipen ka-e pučhimata:

- Sar si i rromani čib?
- Sar si o trajo le manušesqo kaj del dūma rromanes?
- Sosθar si akharde savorre rroma?
- Savi rig andar i poezia čajlól tut maj but?

Ker jekh xramosaripen, andar 150 alava, palal i tèma „Sar trebal te avel jekh škola?”, dikhindoj i poezia dini maj opre thaj e amboldimata ka-e oprutne pučhimata.

Kana keres tiro xramosaripen:

- vakăresa palal sar des dūma khere; **4 pùktură**
- vakăresa palal so dialèkto vakăres and-i tiri komunitèta; **6 pùktură**
- vakăres palal i rromani khethani čib; **6 pùktură**
- keresa jekh phandipen e informaciencia andar i poezia „I čib rromani”. **4 pùktură**

Nòta!

O pùktură vaś o xramosaripen avena dine vaś:

- o ander/ o koncinùto le xramosaripnasqo – **20 pùktură**;
- sar si organizisarde thaj prezentisarde e godă – **4 pùktură** (o organizisaripen e godänqo – 2 pùktură; sar si prezentisarde e godă – 2 pùktură);
- e xramosaripnasqi redaktacia – **6 pùktură** (vaś e vortografiaqe règule – 3 pùktură; vaś e punktuaciaqe règule – 2 pùktură; vaś o šukar xramosaripen – 1 pùnkto).

(O teksto kajθar O jekhto subijēkto sas lino andar o lili „E dajaq i rromani čib vi literatūra vaš i trinto klāsa, Bucureşti, Editura Sigma, 2020, p. 85 thaj kajθar O dujto subijēkto sas xramosarde kajθar e autōrurā kaj kerde o subijēkto; e dikcionarosqo artikulo sas adaptisardo andar o *Dicționar rom-român*, Gheorghe Sarău, Bucureşti, Editura Sigma, 2006, p. 31; o tēskto kajθar O trinto subijēkto sas lino andar o lili „E dajaq i rromani čib vi literatūra vaš i šovto klāsa, Bucureşti, Editura Didactică și Pedagogică, 2018, p. 43)